

PSY 118, PSY474 Metodologie psychologie (kvalitativní přístup)

Charakteristika kurzu:

Cílem kurzu je seznámit studenty se základy kvalitativní metodologie aplikované zejména ve výzkumu psychologicky relevantních jevů. Studenti získají základní informace o teoretických východiscích kvalitativního výzkumu a nezbytných předpokladech pro jeho realizaci. Kurz by měl vybavit studenty poznatky potřebnými k realizaci jednoduchého kvalitativního výzkumného projektu. Účastníci kurzu by měli být schopni navrhnout výzkumný projekt se všemi náležitostmi, tj. formulovat výzkumný problém a výzkumné otázky, zvolit adekvátní design, osvojit si základní výzkumné postupy. Přiblíží jim možnosti zpracování kvalitativních výzkumných údajů. Kurz by měl studenty seznámit s úskalími interpretace kvalitativních dat.

Garant kurzu: Prof. PhDr. Ivo Čermák, CSc.

Vyučující:

Prof. PhDr. Ivo Čermák, CSc

Mgr. Tomáš Řiháček, PhD.

Mgr. Kateřina Zábrodská, PhD.

PhDr. Roman Hytych

Mgr. Lenka Pefřilová

Mgr. Jana Kostínková

Mgr. Pavel Nepustil

Časové rozvržení přednášek

1. téma

Principy kvalitativního výzkumu. Disciplinovaný výzkum (D.Hiles). Heuristický výzkum (C.Moustakas). Etické otázky v kvalitativním výzkumu.

23.2.

Prof. PhDr. Ivo Čermák, CSc.

2. téma a 3. téma

Obeční konceptuální rámec kvalitativního výzkumu. Formulace výzkumného problému. Výzkumné otázky

2.3.

Prof. PhDr. Ivo Čermák, CSc.

4. téma

Metody sběru dat: Interview, narativní interview. Pozorování, dokumenty. Ohniskové skupiny, čtení deníku ve skupině. Typy výzkumných projektů.

9.3.

Prof. PhDr. I. Čermák, CSc.

5. téma

Volba kontextu a strategie tvorby výzkumného souboru. Proces tvorby dat. Teoretická saturace.

16. 3.

Mgr. Tomáš Řiháček, PhD.

6. téma

Zakotvená teorie I: principy

23.3.

Mgr. Tomáš Řiháček, PhD.

PSY 118, PSY474 Metodologie psychologie (kvalitativní přístup)

6. téma – pokračování:

Aplikace zakotvené teorie: výzkum sociální reprezentace smrti

30.3.

PhDr. Roman Hytych

7. téma

Fenomenologická analýza (Interpretační Fenomenologická analýza - IPA).

6.4.

Mgr. Jana Kostínková

8. téma

Kooperativní a kolaborativní výzkum.

13.4.

Mgr. Pavel Nepustil

9. téma

Diskurzivní analýza.

20.4.

Kateřina Zábrodská, PhD.

10. téma

Narativně orientovaný výzkum (NOI).

27.4.

Prof. PhDr. Ivo Čermák, CSc., mgr. Lenka Pfeřřlová

11. téma

Validita and reliabilita v kvalitativním výzkumu.

4.5.

Prof. PhDr. Ivo Čermák, CSc.

12. téma

Kvalitativní výzkumná zpráva.

11.5.

Prof. PhDr. Ivo Čermák, CSc.

13. téma

Komentář k seminárním úkolům. Shrnutí a konzultace základních tematických metodologických okruhů

18.5.

Prof. PhDr. Ivo Čermák, CSc.

Základní literatura ke studiu:

Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing

Silverman, D. (2005). *Ako robíť kvalitativny výskum*. Bratislava: Ikar

PSY 118, PSY474 Metodologie psychologie (kvalitativní přístup)

Strauss, A., Corbinová, J. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu*. Brno, Boskovice: Sdružení Podané ruce, Nakladatelství Albert, zejména *Část II: Postupy kódování* (kap. 5-11), 39-144
Hendl, J. (2006). *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha, Portál, 2006.

Další literatura:

Švaříček, R., Šedřová, K. (ed.). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. Praha, Portál, 2007.
Strauss, A., Corbinová, J. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu*. Brno, Boskovice: Sdružení Podané ruce a nakladatelství Albert
Disman, M. (1993). *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, str. 283-322.
Gavora, P. (2006). *Spríevodca metodológiou kvalitativného výskumu*. Regent
Denzin, N.K., Lincoln, Y.S. (Eds.) (1994). *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks: Sage Publications. – vybrané kapitoly (učebnice je dostupná v knihovně FSS).
Čermák, I., Miovský, M. (eds.). (2000). *Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí*. Brno, Boskovice: Psychologický ústav AV ČR, Nakladatelství Albert
Čermák, I., Miovský, M. (eds.). (2002). *Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí I*. Brno, Tišnov: Psychologický ústav AV ČR, Nakladatelství Albert
Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum*. Základní metody a aplikace. Praha: Portál
Chrz, V. (2007). *Možnosti narativního přístupu v psychologickém výzkumu*. Praha, Psychologický ústav AV ČR.
Miovský, M., Čermák, I., Řehan, V. (eds.). (2004). *Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku III*. Olomouc: Univerzita Palackého
Miovský, M., Čermák, I., Chrz, V. (eds.). (2005). *Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku IV*. Olomouc: Univerzita Palackého
Plichtová, J. (2002). *Metódy sociálnej psychológie zblízka. Kvalitatívne a kvantitatívne skúmanie sociálnych reprezentácií*. Bratislava: Média
Bačová, V. (2000). *Súčasný smery v psychológii*. Prešov: Filozofická fakulta, Prešovská univerzita, (str. 65-236, zejména se seznamte s metodologickými důsledky nových směrů v psychologii).

Další doporučené texty

Čermák, I. (1999). *Hermeneuticko- narativní přístup k validitě interpretace nálezu v kvalitativně pojatém psychologickém výzkumu*. In D. Heller, M. Sedláková, L. Vodičková (Eds.), Kvantitativní a kvalitativní výzkum v psychologii. Praha: Psychologický ústav AV ČR a Českomoravská psychologická společnost, 42-51. (10 str.)
Štěpaníková, I., Čermák, I. (1999). *Vztah mezi kvalitativním a kvantitativním výzkumem: střet dvou paradigmat nebo cesta ke spolupráci?* In: Heller, D., Sedláková, M., Vodičková, L (Eds), Kvantitativní a kvalitativní výzkum v psychologii. Praha, Psychologický ústav AV ČR, pobočka Praha 15 – 24 (10 str.)
Čermák, I. (2002). *Myslet narativně (kvalitativní výzkum „on the road“)*. I. Čermák, M., Miovský (Ed). Sborník z konference Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí. Brno: Psychologický ústav AV ČR, Nakladatelství Albert, 11-25 (15 str.)
Čermák, I. (2000). *Kvalitativní výzkum v psychologii: problémy a výhledy*. In I. Čermák, M. Miovský (Eds.), Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí. Brno, Boskovice: Psychologický ústav AV ČR, Nakladatelství Scan, 10-21 (11 str.)
Čermák, I. (2006). *Narativně orientovaná analýza*. In M. Blatný (ed.), Metodologie psychologického výzkumu: Konsilience v rozmanitosti. Praha: Academia, 85-109 (24stran)
Čermák, I., Hiles, D., Chrz, V. (2007). *Narativně orientovaný výzkum: interpretační perspektivy*. In: Řehan, V., Šucha, M. (Ed.), Sborník z konference Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku VI, , Psychologica 37, Olomouc, Univerzita Palackého, s. 53-66. (13.str.)
Čermák, I., Štěpaníková, I. (1997). *Validita v kvalitativním psychologickém výzkumu*. Československá psychologie, 6, 503-512. (10 str.)
Čermák, I., Štěpaníková, I. (1998). *Kontrola validity dat v kvalitativním psychologickém výzkumu*. Československá psychologie, 1, 50-62. (13 str.)
Heller, D. (2002). *Stručné dějiny kvalitativního výzkumu v psychologii*. In I. Čermák, M., Miovský (Ed). Sborník z konference Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí. Brno: Psychologický ústav AV ČR, Nakladatelství Albert, 26-39. (13 str.)
Chrz, V., Čermák, I., Plachá, V. (2006). *Porozumění zkušenosti nemocných rakovinou prsu: narativní přístup*. Československá psychologie, ročník L, č. 6, 507-521. (15.str.)
Schütze, F. (1999). *Narativní interview ve studiích interakčního pole*. Biograf. Časopis pro biografickou a reflexivní sociologii, 20, 33-51 (18 str.)

PSY 118, PSY474 Metodologie psychologie (kvalitativní přístup)

Bačová, V. (2000). Súčasný smery v psychológii. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, kapitola 4.3, *Analýza diskurzu*, 106-121, kapitola 4.4. *Naratívna psychológia*, 121-124. (20 str.)
Geertz, C. (2000). *Zhuštný popis: K interpretatívnej teórii kultúry*. In C. Geertz, *Interpretace kultur*. Praha: SLON, 13- 42. (28 str.)

K jednotlivým témátom bude literatúra uvedená na prednáškách

Seminárny úkoly

1. Zřetelně artikulovat výzkumný problém pokud možno tak, aby bylo zřejmé, že kvalitativní přístup je nevyhnutelný (ne vždy se to přirozeně může podařit). Zdůvodnit volbu kvalitativního přístupu a přesvědčivě ukázat, že v souvislosti s výzkumným problémem (nebo zkoumanými osobami, či danými podmínkami, atd.) není možné výzkumný problém zkoumat kvantitativně. Pokud je výzkumný problém možné řešit též kvantitativně, pak porovnat obě perspektivy z hlediska výhod a nevýhod a zdůvodnit, co nakonec vedlo k rozhodnutí pro kvalitativní projekt.

Termín odevzdání vypracovaného úkolu do odevzdávnice v IS: nejpozději 28.3. 2010

Maximální počet získaných bodů: 5

Splnění úkolu: 50%

2. Formulovat dominantní výzkumnou otázku, event.několik dílčích. Promyšlení výzkumných otázek je třeba věnovat důkladnou pozornost. Opět se pokuste zdůvodnit, proč otázku/otázky formulujete právě takto a především mějte neustále na zřeteli kvalitativní výzkumnou perspektivu a souvislost s výzkumným problémem.

Termín odevzdání vypracovaného úkolu do odevzdávnice v IS: nejpozději 28.3. 2010

Maximální počet získaných bodů: 5

Splnění úkolu: 50%

3. Analyzovat a interpretovat zadaný text podle zvoleného postupu. a) zformulujte výzkumnou otázku, která by mohla být položena v souvislosti se získaným materiálem (textem), b) zvolte si postup, který použijete při analýze a interpretaci textu a stručně volbu zdůvodněte, c) vyberte si část textu, (alespoň jednu stránku) a proveďte analýzu tak, aby bylo zřejmé, že jste použili zvolený postup, d) s přihlédnutím ke zbytku textu napište stručnou shrnující interpretaci.

Termín odevzdání vypracovaného úkolu do odevzdávnice v IS: nejpozději 9.5. 2010

Maximální počet získaných bodů: 20

Splnění úkolu: 50%

Podněty pro seminární práci viz např.:

Silverman, D. (2005). *Ako robiť kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar, 73-121,

Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 28-37, 87-125

Přednáška o obecném konceptuálním rámci výzkumu a výzkumné otázce

Splnění seminárních úkolů bude součástí závěrečného hodnocení. Kurz bude zakončen písemnou zkouškou, okruhy otázek budou na posledním setkání konzultovány.